

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi tapaturma- ja liikennevakuutuslaitoksilta vuodelta 1996 perittävästä maksusta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi yksi-vuotinen laki, jolla tapaturma- ja liikennevakuutuksen täyskustannusvastuun periaatteen toteuttamista jatketaan vuonna 1996. Tapaturma- ja liikennevakuutuslaitoksilta sekä maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitokselta peritään tähän tarkoitukseen yhteensä

307 miljoonan markan suuruinen maksu.

Esitys liittyy valtion vuoden 1996 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan tammiukuun 1 päivänä 1996 ja olemaan voimassa vuoden 1996.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Tapaturma- ja liikennevakuutusjärjestelmien täyskustannusvastuu niiden korvauspiiriin kuuluvista sairaanhoitokustannuksista toteutettiin ensimmäisen kerran vuonna 1993 lailla tapaturma- ja liikennevakuutuslaitoksilta vuodelta 1993 perittävästä maksusta (1645/92). Lailla perittiin tapaturma- ja liikennevakuutuslaitoksilta yhteensä 330 miljoonan markan suuruinen maksu. Valtiontaloudellisista syistä maksu ohjattiin kansaneläkelaitokselle pienentämään kansaneläkelain 59 §:n 2 momentissa tarkoitettua valtion kansaneläkerahastoa koskevaa takuusoosuutta. Järjestelmää on sen jälkeen jatkettu vuosi kerrallaan viimeksi lailla tapaturma- ja liikennevakuutuslaitoksilta vuodelta 1995 perittävästä maksusta (1310/94). Maksu jakaantuu kuluvana vuonna siten, että tapaturmavakuutuslaitosten osuus on 170 miljoonaa markkaa, maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitoksen osuus 17 miljoonaa markkaa ja liikennevakuutuslaitosten osuus 143 miljoonaa markkaa.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 28.12.1994 työryhmän (Liikenne- ja tapaturmapotilaiden kustannusten kohdentamistyö-

ryhmä) tekemään aikaisempien selvitysten pohjalta selvitykset toimenpiteistä, joiden avulla lakisääteisen tapaturmavakuutuksen ja liikennevakuutuksen piirissä syntyneissä vahingoissa voitaisiin niin sanottu täyskustannusvastuu julkiselle terveydenhuollolle aiheutuvien kustannusten osalta toteuttaa laskumenettelyä käyttäen. Työryhmän tuli ottaa huomioon, etteivät toimenpiteet vaikuttaisi eriarvoisesti terveydenhuollon potilaiden asemaan. Työryhmän oli laadittava myös selvitys valtion ja kuntien kustannustenjaon tasapainottamisesta sekä laskutusperusteista ja menettelytavoista, joilla laskutuksen perusteet ovat tarkistettavissa. Työryhmän tuli saada työnsä valmiiksi 31.5.1995 mennessä. Sosiaali- ja terveysministeriö on jatkanut työryhmän määräämää 31.12.1995 saakka.

Koska tapaturma- ja liikennevakuutuksen täyskustannusvastuun pysyvää toteuttamista koskeva selvitystyö on kesken, nykyistä välikaista menettelyä olisi jatkettava myös vuonna 1996. Valtiontaloudellisista syistä maksu ohjattaisiin edelleen kansaneläkelaitokselle pienentämään valtion kansaneläkerahastoa koskevaa takuusoosuutta. Liikenne- ja tapaturmapotilaiden kustannusten kohdentamistyöryhmän tekemän selvityksen mukaan

tapaturma- ja liikenneopitilaiden hoitokustannusten määrän arvioidaan olevan vuonna 1996 asiakasmaksut ja valtion työssä sattuneista tapaturmista aiheutuneet kustannukset vähentäen noin 307 miljoonaa markkaa. Tästä määrästä on tapaturmavakuutuslaitosten osuus noin 151 miljoonaa, maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitoksen osuus noin 27 miljoonaa ja liikennevakuutuslaitosten osuus noin 129 miljoonaa markkaa. Edellä esitetyn perusteella ehdotetaan säädettäväksi vuotta 1996 koskeva laki, jolla tapaturma- ja liikennevakuutuslaitoksilta ja maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitokselta perittäisiin yhteensä 307 miljoonan markan suuruisen maksu. Maksusta olisi tapaturmavakuutusta harjoittavien vakuutuslaitosten osuus 151 miljoonaa markkaa, maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitoksen osuus 27 miljoonaa markkaa ja liikennevakuutusta harjoittavien laitosten osuus 129 miljoonaa markkaa.

Liikennevakuutusjärjestelmä sopeutettiin liikennevakuutuslain muuttamisesta joulukuun 29 päivänä 1994 annetulla lailla (1493/94) vuoden 1995 alusta Euroopan yhteisöjen (EY) neuvoston muuta ensivakuutusta kuin henkivakuutusta koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta sekä direkttiivien 73/239/ETY ja 88/357/ETY muuttamisesta annettuun neuvoston direktiiviin (92/49/ETY), niin sanottu kolmas vahinkovakuutusdirektiivi. Siihen sisältyvän yhden toimiluvan periaatteen mukaisesti myös ne ulkomaiset ETA-vakuutusyhtiöt, joiden kotivaltio soveltaa Suomeen mainittua direktiiviä, voivat kotivaltiossaan myönnetyn toimiluvan perusteella harjoittaa Suomessa liikennevakuutustoimintaa. Tämä merkitsee samalla myös vakuutusmaksujen vahvistamisen ja etukäteissäätelyn poistumista. Velvollisuus suorittaa ehdotetun lain tarkoittamaa maksua koskisi jokaista Suomessa vuonna 1996 liikennevakuutusta harjoittavaa vakuutusyhtiötä, myös ETA-vakuutusyhtiötä.

Vakuutuslaitokset suorittaisivat vuoden 1996 aikana maksun ennakkoa kalenterikuuksittain. Ennakon suorittamisvelvollisuus määräytyisi vakuutusjärjestelmien sisällä vakuutuslaitosten kesken vuoden 1994 keskinäisen vakuutusmaksutulojakauman perusteella. Ennakot tasattaisiin myöhemmin vastaamaan vuoden 1996 lopullista maksutulojakaumaa. Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitoksen osalta ennakko vastaisi sen

lopullista maksuosuutta. Jos vakuutusyhtiöllä ei ole ollut vuonna 1994 vakuutusmaksutuloa, maksu perittäisiin vasta vuoden 1996 lopullisen vakuutusmaksutulon selvittyä.

Maksu voitaisiin sisällyttää vuonna 1996 ja sen jälkeen tapaturmavakuutuksen vakuutusmaksuihin ja maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kokonaiskustannuksiin. Liikennevakuutuksen osalta tällaista määräästä ei otettaisi. Koska liikennevakuutuksen vakuutusmaksujen ennalta vahvistaminen ja sääntely ei ole enää mahdollista, kunkin liikennevakuutusta harjoittavan yhtiön päätettäväksi jää, missä määrin se haluaa siirtää maksun aiheuttaman kustannuksen vakuutusmaksuihinsa.

2. Esityksen vaikutukset

Tapaturma- ja liikennevakuutusjärjestelmiltä vuonna 1996 perittävä 307 milj. markkaa ohjataan kansaneläkelaitokselle pienentämään valtion menoja.

Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 15 §:n (975/93) mukaan valtio ja maatalousyrittäjät osallistuvat maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen rahoitukseen siten, että kummankin välitön osuus on 33,8 prosenttia vakuutuksen kokonaiskustannuksista. Lisäksi valtio osallistuu välillisesti maatalousyrittäjien eläkelain, kansaneläkelain, sairausvakuutuslain ja perhe-eläkelain rahoituksen kautta maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen perusturvaosuuden kustannuksiin. Perusturvaosuus on 32,3 prosenttia kokonaiskustannuksista. Ehdotettu maksu aiheuttaisi siten maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen rahoituksen kautta valtiolle myös kustannusten lisäystä.

Perusturvaosuuden kautta muodostuvan valtion välillisen kustannusosuuden arvioidaan olevan vuonna 1996 8,8 prosenttia kokonaiskustannuksista. Ehdotetusta maksusta aiheutuisi siten valtiolle maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen rahoituksen kautta vuonna 1996 yhteensä arviolta 11,5 miljoonan markan suuruisen menojen lisäys. Määrästä toteutuisi valtion suoran osuuden kautta noin 9 miljoonaa ja loput välillisesti perusturvaosuuden kautta.

Tapaturma- ja liikennevakuutusjärjestelmässä kustannusten lisäys voidaan siirtää vakuutusmaksuihin. Vaikutus vakuutusmaksuun on noin 5-7 prosenttia. Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen maksuosuudesta

siirtyy vakuutettujen vakuutusmaksuilla katettavaksi noin kolmannes eli arviolta 9 miljoonaa markkaa. Osuus vastaa vakuutettujen osuutta maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kokonaiskustannusten rahoituksesta.

Esitys liittyy valtion vuoden 1996 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

3. Asian valmistelu

Asia on valmisteltu sosiaali- ja terveystieteiden ministeriössä virkatyönä. Valmistelun yhteydessä on kuultu Tapaturmavakuutuslaitosten Liittoa, Liikennevakuutuskeskusta ja Maatalousyrittäjien eläkelaitosta.

4. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996 ja koskemaan vuodelta 1996 suoritettavaa maksua.

5. Säättämisyjärjestys

Käsiteltäessä hallituksen esitystä laiksi tapaturma- ja liikennevakuutuslaitoksilta vuodelta 1993 perittävästä maksusta (HE 248/1992 vp.) eduskunnan perustuslakivaliokunta katsoi 12 päivänä marraskuuta 1992 antamassa lausunnossaan (PeVL 22/1992 vp.), että maksua on pidettävä valtiosääntöoikeudelliselta luonteeltaan veronluonteisena maksuna ja että lakiehdotus voitiin käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädettyssä järjestyksessä. Nyt ehdotettavassa laissa on kysymys vastaavanlaisen järjestelmän säätämistä koskemaan vuotta 1996. Koska kysymyksessä ei ole ehdotus perustuslain säätämisestä, muuttamisesta, selittämisestä tai kumoamisesta, lakiehdotus voidaan käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n edellyttämässä järjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

tapaturma- ja liikennevakuutuslaitoksilta vuodelta 1996 perittävästä maksusta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Vakuutuslaitosten, joilla on oikeus myöntää Suomessa tapaturmavakuutuslaissa (608/48) tai liikennevakuutuslaissa (279/59) tarkoitettuja pakollisia vakuutuksia, sekä maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/81) 2 §:ssä tarkoitetun maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitoksen on suoritettava kansaneläkelaitokselle, siten kuin jäljempänä säädetään, kansaneläkelain 59 §:n 2 momentissa säädetyn valtion osuuden pienentämiseksi vuonna 1996 maksu, joka on yhteensä 307 miljoonaa markkaa. Tästä maksusta tapaturmavakuutuksia myöntävien vakuutuslaitosten osuus on 151 miljoonaa markkaa ja liikennevakuutuksia myöntävien vakuutuslaitosten osuus 129 miljoonaa markkaa. Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitoksen osuus on 27 miljoonaa markkaa.

2 §

Edellä 1 §:ssä tapaturmavakuutuslaitoksille säädetty maksuosuus jakautuu niiden kesken

tapaturmavakuutuslain mukaisista muista kuin 57 §:ssä säädettyistä vakuutuksista vuoden 1996 tilinpäätöksellä vahvistettujen vakuutusmaksutulojen suhteessa. Liikennevakuutuslaitoksille säädetty maksu jakautuu niiden kesken vuoden 1996 tilinpäätöksellä vahvistettujen liikennevakuutusmaksutulojen suhteessa. Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitoksen 1 §:ssä säädetty maksuosuus on lopullinen.

3 §

Sen estämättä, mitä tapaturmavakuutuslain 35 §:n 1 momentissa ja maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 13 §:ssä säädetään, tästä laista vakuutuslaitoksille aiheutuva menojen lisäys voidaan vuonna 1996 ja sen jälkeen sisällyttää pakollisen tapaturmavakuutuksen vakuutusmaksujen perusteisiin ja lukea maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kokonaiskustannuksiin.

Tästä laista johtuvasta maksutulon lisäyksestä ei kuitenkaan peritä eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta annetussa

laissa (664/66) tarkoitettua vakuutusmaksuveroa, liikennevakuutuslain mukaista liikenneturvallisuusmaksua, tapaturmavakuutuslain 35 §:n 2 momentin mukaista työturvallisuusmaksua eikä 58 §:n ja 60 §:n 6 momentin mukaisia maksuja eikä eräiden tapaturmakorvausten sitomisesta palkkatasoon annetun lain (957/71) 2 §:n eikä tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (625/91) 12 §:n mukaisia maksuja. Tämän lain mukaista maksua ei oteta myöskään huomioon maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 14 §:n mukaisia työturvallisuuskuluja määrättäessä.

4 §

Tapaturma- ja liikennevakuutuslaitokset ovat velvollisia suorittamaan kalenterikuukausittain ennakkoa 1 §:ssä tarkoitettua maksusta. Ennakon suuruus on kalenterikuukaudelta 1/12 vakuutuslaitosten maksettavaksi 1 §:ssä säädetystä määrästä. Ennakko jakautuu tapaturmavakuutuslaitosten kesken ja liikennevakuutuslaitosten kesken vuoden 1994 tilinpäätöksellä vahvistettujen pakollisen tapaturmavakuutuksen ja liikennevakuutuksen vakuutusmaksutulojen suhteessa.

Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitos maksaa kalenterikuukaudelta 1/12 sen maksettavaksi 1 §:ssä säädetystä määrästä.

Vakuutuslaitoksen on suoritettava kunkin kuukauden 15 päivään mennessä ennakko tapaturmavakuutusmaksutulosta Tapaturmavakuutuslaitosten Liitto ry:lle ja liikennevakuutusmaksutulosta liikennevakuutuskeskukselle. Sosiaali- ja terveysministeriö välittää maksut kansaneläkelaitokselle. Sosiaali- ja

terveysministeriöllä on oikeus veloittaa Tapaturmavakuutuslaitosten Liitto ry:n ja liikennevakuutuskeskuksen tilejä suoritettujen ennakoiden määrällä välittäessään 1 §:ssä säädetyn markkamäärän kansaneläkelaitokselle.

5 §

Edellä 4 §:n 1 momentissa tarkoitettujen tapaturma- ja liikennevakuutuslaitosten ennakoina suoritettavat maksuosuudet tarkistetaan vastaamaan 2 §:ssä säädettyä maksuosuuksien jakautumista sen jälkeen, kun tapaturma- ja liikennevakuutuksen vakuutusmaksutulot vuodelta 1996 on tilinpäätöksellä vahvistettu.

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa kunkin vakuutuslaitoksen ennakon sekä lopullisen maksuosuuden määrän. Tapaturmavakuutuslaitosten Liitto ry. ja liikennevakuutuskeskus huolehtivat 1 momentin mukaisten lopullisten maksuosuuksien keräämisestä ja tilittämisestä vakuutuslaitoksille.

6 §

Tarkempia määräyksiä tämän lain täytäntöönpanosta antaa tarvittaessa sosiaali- ja terveysministeriö.

7 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1996. Laki koskee vuodelta 1996 suoritettavaa maksua.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 15 päivänä syyskuuta 1995

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Sosiaali- ja terveysministeri *Sinikka Mönkäre*